

Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Historie – obecné dějiny

Teze disertační práce:

Politika vlád Margaret Thatcherové vůči střední Evropě

Margaret Thatcher's Government Policy Regarding Central Europe

Zpracoval: Mgr. Ondřej Šmigol, Ústav světových dějin Filozofické fakulty Univerzity Karlovy

Vedoucí práce: prof. PhDr. Václav Horčíčka, Ph.D.

Rok odevzdání práce: 2022

Struktura a teze

Britská premiérka v letech 1979 až 1990 Margaret Thatcherová se v zemích bývalého východní bloku stala ikonou. Vnímána jako prototypická studená válečnice, byla symbolem toho, že západní vůdcové na východní disidenty nezapomněli. Díky svému nekompromisnímu postoji si od sovětského tisku vysloužila přezdívku „železná lady“, jež se brzy ujala. Přesto její zahraniční politika směrem na východ zůstávala do velké míry mimo objekt zájmu historiků. Omezovala se především na vztah Thatcherové k Sovětskému svazu, zvláště poté co se generálním tajemníkem KSSS stal Michail Gorbačov.

Tato práce se to snaží napravit. Zkoumá politiku Thatcherové ve třech případových studiích a hodnotí její vliv. První se týká Thatcherové a její politiky v Polsku v období hnutí Solidarita. Druhá se zabývá přístupem Thatcherové v otázce německého znovusjednocení. Třetí mapuje přímý britský vliv v Československu, respektive České republice, a do jaké míry thatcherismus ovlivnil českou ekonomickou reformu. Jedná se však také o příspěvek k diskusi, jak efektivní byl thatcherismus a k debatě o tradicích britské zahraniční politiky.

Zvláště polská část ukazuje, že pověst Thatcherové jako neochvějně bojovnice proti komunismu je složitější. Není pochyb, že komunismus upřímně nesnášela. V praktické politice to však musela vyvažovat britskými zájmy i pragmatickými kroky. Velkým problémem byly například polské úvěry. Britská vláda tak řešila, kolik půjčit Polsku, tak aby udržela při životě reformní proces, nepůjčila příliš komunistické vládě a někdy dostala své peníze zpátky. Potíže působil i fakt, že Solidarita byla odborové hnutí. Thatcherová doma s odbory zápasila a mohla tak mít jisté pochopení pro vládu, jež sama čelila odborovému tlaku. Možná i proto částečně

podléhala komunistické propagandě o „extrémistech“ a „radikálech“ v Solidaritě. Zavedení stanného práva v Polsku a zatlačení Solidarity do ilegality tak vlastně mnohé zjednodušilo. Bylo jasné, kdo je represivní režim, a kdo disident. Přesto se i tak Thatcherová dokázala stále prát o britské zájmy. Příkladem je spor o sibiřský plynovod. Ten SSSR stavěl za pomoci evropských firem, včetně britských. USA však na něj uvalily sankce, jež poškozovaly zájmy amerických spojenců. Spor přerostl v jednu z nejhorších roztržek mezi Thatcherovou a americkým prezidentem Ronaldem Reaganem. Nakonec Američané ustoupili. Přesto v Polsku své obdivovatele neztratila a v roce 1988 se při návštěvě země setkala se zástupci Solidarity. Přesvědčila je, aby zasedli s vládou k jednání u kulatého stolu. Tím přispěla ke konci komunismu v Polsku.

Také druhá část ukazuje Thatcherovou hlavně jako bojovnici za britské zájmy, alespoň tak jak je chápala ona. Thatcherová upřímně věřila, že sjednocené Německo je ohrožením pro evropský kontinent a bude mu dominovat. Její zahraniční politika v tomto období je vlastně návrat k tradiční britské politice vyvažování mocností z 18. a 19. století, kdy hlavním zájmem Londýna bylo, aby žádná mocnost nezískala na kontinentem hegemonii. Připomíná rovněž období srdečné dohody ze začátku 20. století, kdy se Británie spojila s Francií a Ruskem proti Německu. Tato část si zároveň klade otázku, kdo byl vlastně tvůrcem britské zahraniční politiky. Proti premiérce totiž stálo její vlastní ministerstvo zahraničí, jež chtělo postupovat konstruktivně. Nakonec převážil názor ministerstva. Důvodů je několik. Thatcherová se ocitla izolovaná. Američané sjednocení podporovali, Francouzi vyměnili souhlas s ním za hlubší evropskou integraci, a nakonec couvli i Sověti výměnou za přeměnění NATO ve více politickou organizaci a německé finanční příspěvky. Také odpor proti sjednocení vlastně byl proti všemu co do té doby Thatcherová zastávala. Vždy se bila za právo na sebeurčení, které se Němci rozhodli uplatnit tak, že se spojí v jednom státě. Sjednocení Německa představovalo vítězství Západu ve studené válce. Z těchto důvodů oponovat mu, se ukázalo jako neudržitelné.

To poslední část ukazuje Thatcherovou jako ideový vzor. I zde se promítly britské zájmy. V poskytování hospodářské pomoci se mísily altruistická snaha pomoci nově demokratickým režimům a příležitost, jak v těchto zemích protlačit britské investice a vybudovat britský vliv. Ideje Thatcherové však v Československu padly na mimořádně úrodnou půdu. Politiku v devadesátých letech opanoval Václav Klaus, který vycházel z podobných ideologických základů jako Thatcherová. Británie také byla v té době jediná země jež prošla rozsáhlou privatizací a deregulací. Pro zemi, jež se snažila o to samé, tak byla zřejmou inspirací. Vliv Británie však nebyl jen myšlenkový, ale i praktický. Československo

bylo zapojeno do Know-How Fund, projektu britské vlády na pomoc nově demokratickým zemím. V rámci KHF do Česka přijeli britští poradci, kteří působili přímo na českých ministerstvech a ovlivňovali českou politiku.

Práce se však ukazuje i širší trendy v zahraniční politice Thatcherové. Nejnovější historiografie období Thatcherismu se zabývá opravdovým dopadem jejích reforem. Snaží se zodpovědět na otázku, zda změny jí připisované, by se odehrály i tak. Tato práce je příspěvkem k debatě, zda tyto závěry lze stáhnout i na zahraniční politiku Thatcherové. Nakolik byla hybatelkou dění a nakolik by dějiny vypadaly podobně i bez ní?

Pragmatický přístup k zahraniční politice je v Británii po druhé světové válce spíše tradicí. Premiéři Winston Churchill, Harold Macmillan a další byli překvapivě vstřícní směrem k SSSR. Ne, že by směřovali ke spolenectví, ale v porovnání se Spojenými státy byli Britové rozhodně smírnější. Pokračovala Thatcherová v této tradici?

Nakonec je třeba zmínit tezi britského historika Richarda Vinena, že Thatcherová je v podstatě studenoválečný premiér. Je tak s koncem soupeření mocností neodvratně spjata. To, že její pád nastal pár měsíců po pádu berlínské zdi není náhoda. Podle Vinena konec studené války odhalil rozpory mezi spojenci Thatcherové, hlavně v evropské politice. Thatcherová vnímala evropskou integraci jako hradbu proti SSSR: S jeho koncem její nadšení notně opadlo. Na její spolupracovníci však opravdu v integraci věřili. Studená válka tak částečně zapříčinila konec Thatcherové.

Prameny a literatura

Ve dvou případech ze tří problematika politiky Margaret Thatcherové v tomto regionu nebyla zdaleka hluboce prozkoumána. Politika Thatcherové vůči Polsku a Československu zůstávala dlouho dobu mimo zájem většiny badatelů. V případě německého sjednocení to neplatí, i britská reakce na něj byla prozkoumána v mnoha studiích a knihách. Nicméně i v této oblasti práce přináší mnoho nového. Teprve nedávno byly odtajněny britské archivy, práce se tedy ve všech případech zakládá do velké míry na materiálech, jež zatím nikdo neviděl. V případě části zabývající se Československem dokonce britské ministerstvo zahraničí odtajnilo řadu dokumentů na přání autora této práce. Jediný, kdo k nim měl předtím přístup, byli oficiální historici britského ministerstva zahraničních věcí.

Práce je tedy založená na výzkumu primárních i sekundárních pramenů. Proběhl originální archivní výzkum. Jeho jádro je ve vládních britských dokumentech uchovávaných v

National Archives v Londýně a v archivu soukromých dokumentů Thatcherové, který se nachází v *Churchill Archive Center* v Cambridgi. Do menší míry je práce založená i na dokumentech z archivu v Krakově, ve Varšavě a v pražské kanceláři prezidenta. Využívá také orální historii, ať rozhovory provedené někým jiným, nebo autorem studie.

Práce je založená především na interních dokumentech britské vlády, jedná se tak o výzkum vnitřního fungování britské administrativy, vzniku uvažování, sporů jednotlivých rozhodovacích složek a roli premiérky v ní. Zároveň však byl použit výzkum tisku a zmíněná orální historie. Přestože se tak v podstatě jedná o studii té nejvyšší politiky, nechybí ani pokus analyzovat myšlenky lidí „z ulice“. Práce je tak komplexní studií britské politiky vůči střední Evropě ve zkoumaném období.

V případě částí o Polsku a Německu práce postupuje víceméně chronologicky, neboť to je nejlepší způsob, jak ukázat vývoj a proměnu myšlení jak samotné Thatcherové, tak celé britské vlády. Britové museli reagovat na nenadálý vývoj událostí a přizpůsobovat se mu. Chronologický postup se tak jevil jako logický.

V případě části o Československu je postup jiný. Jelikož se zabývá hlavně inspirací českých reformátorů v thatcherismu, postupuje přece jenom více tematicky než předchozí části, i když chronologický postup neopouští úplně.

Co se týká sekundárních pramenů, všeobecné povědomí o éře Thatcherové, jejím uvažování, politice a zahraničních vztazích se opírá zejména a třídílnou biografii Thatcherové od Charlese Moora. *Margaret Thatcher – The Authorized Biography, Volume One: Not For Turning, Margaret Thatcher – The Authorized Biography, Volume Two: Everything She Wants a Margaret Thatcher – The Authorized Biography, Volume Three: Herself Alone* dohromady detailně pokrývají celý její život. Vzhledem k tomu, že Moore jako oficiální premiérčin životopisec měl k ní a k jejím písemnostem bezprecedentní přístup, se jedná o nejúplnější a nejnovější soupis jejího života. Je tak nedocenitelným zdrojem. Samozřejmě je potřeba dodat, že Moore, byť vystudovaný historik, patří k jedněm z nejvýznamnějších konzervativních novinářů v Británii. V minulosti byl například šéfredaktorem konzervativního týdeníku *The Spectator* a konzervativní vláda Borise Johnsona ho povýšila na lorda. Je tedy logické, že je životopisecm spíše sympatickým. Ve vykreslení osobnosti Thatcherové však nemá rovného.

Všeobecný základ ohledně Solidarity se opírá především o popis britského novináře a akademika Timothyho Gartona Ashe, který byl jako jeden z mála západních novinářů svědkem polských událostí. Jeho kniha se jmenuje *The Polish Revolution: Solidarity, 1980–82*. Je cenná

právě proto, že je psána z pohledu západního občana. Dále samozřejmě byly použity monografie polské provenience, například *Anatomia rewolucji* od Tomasze Kozłowského, *Solidarność 1980–1989* od Ryszarda Terleckého a *Rewolucja Solidarności* od Andrzeje Friszkeho.

V případě německého sjednocení se práce pro všeobecný základ opírá o *Germany Unified and Europe Transformed* od Philipa Zelikowa a Condoleezy Riceové. Oba v době vyjednávání o sjednocení Německa působili v administrativě George Bushe a jejich kniha je považována za jeden z definitivních popisů procesů německého sjednocení, i když především z americké perspektivy. Další důležitou monografií zabývající se všeobecně vyjednáváním o sjednocení Německa je dílo Luci Rattiho *A Not-So-Special Relationship The US, The UK and German Unification, 1945–1990*. Je potřeba také zmínit *Deutsche Einheit: Sonderedition aus den Bundeskanzleramtes 1989/1990: Dokumente zur Deutschlandpolitik*. Jedná se o soubor primárních západoněmeckých dokumentů týkajících se znovusjednocení.

V případě poslední části této práce žádná všeobecná historická monografie, jež by se zabývala devadesátými léty v Československu, respektive v České republice, neexistuje. Kapitola však staví na knize *Thatcherismus v českých zemích: vývoj a recepce* od Geralda Powera a Jaroslava Weinfurtera, kterou dále rozšiřuje.

Závěry

Význačnost Margaret Thatcherové spočívá právě v její ideologii. Britští historici poukazují, že například deindustrializace Británie by proběhla i bez Thatcherové. Podobný závěr je potřeba udělat v případě konce studené války. Nejeví se pravděpodobné, že by v praktických krocích jiný britský premiér v případě Polska nebo sjednocení Německa postupoval významně jinak. Vlastně příklad Německa ukazuje, že sama osobnost Thatcherové neměla na dění až takový vliv, jelikož znovusjednocení proběhlo jí navzdory.

To, co odlišuje Thatcherovou od jejích předchůdců je však její ideologie. Není náhodou, že je jediný britský premiér, který má po sobě pojmenovaný politický směr. Její podpora Solidaritě ze začátku nebyla bezpodmínečná, ale nakonec to bylo její hluboké přesvědčení, že je potřeba dát najevo podporu polské opozici, jež vedlo k jej symbolické cestě. Ta se zastavila jak ve Varšavě, tak v Gdaňsku, městě se Solidaritou neochvějně spojeném. Taktéž položila kytici u památníku zabitých dělníků. Je otázkou, jestli někdo z menším morálním kreditem by dokázal přesvědčit předáky Solidarity, aby zasedli k jednání s komunistickým režimem.

I v případě znovusjednocení Německa můžeme vidět, že spojila svou ideologii se svými zájmy. Thatcherová byla vždy velmi vlastenecká, Zastavení zdánlivého úpadku Británie byl jeden z cílů, který si vytyčila. Sjednocení Německa tak vnímala jako selhání, neboť hrozilo, že unifikované Německo hrozilo zastínit Británii.

V případě československé inspirace v thatcherismu je její ideologický vliv nepochybný. Británie Thatcherové byla do jisté míry vzorem, jak provést ekonomickou reformu.

V tradici britské zahraniční politiky Thatcherovou tolik neodlišuje ani tak její pragmatický přístup, ale naopak její ideologický. Žádný jiný premiér se za železnou oponou nestal symbolem. Thatcherová byla ve svém přístupu k východnímu bloku pragmatičtější, než by o ní svědčila její pověst. Rétoricky ale nikdy neuhnula. Tento vliv nelze umenšovat.

Také se zda, že se potvrzuje teze Richarda Vinena, že Margaret Thatcherová byla v podstatě studenoválečný premiér. Není náhodou, že se konec soupeření východního a západního bloku spadá zrovna do období jejího premiérství. S jejím koncem přišla o kus své ideologie. Najednou podpora evropské integraci, sjednocení Německa a odpor proti Rusku nehrál prim. To vedlo k rozštěpení thatcheristické koalice a k jejímu pádu. Nelze svádět konec Thatcherové pouze na konec studené války. Jistě v tom, ale hrálo roli. Winston Churchill po druhé světové válce prohrál volby, jelikož společnost mělo pocit, že v době míru není potřeba. Podobně tak konec studené války zahájil nové období, do které se už tak úplně nehodila Thatcherová.

Závěry v krátkosti. V případě Polska Thatcherová měla pragmatičtější přístup, než by její pověst naznačovala. Nakonec však přispěla jistou měrou ke konci komunistického režimu v Polsku. Při sjednocování Německa Thatcherová představovala problém, který muselo obejít její vlastní ministerstvo zahraničí i spojenci. Její odpor vůči unifikaci byl neudržitelný. V Československu, respektive Česku, Thatcherová posloužila jako ideál a vzor. Britové provedli v České republice i konkrétní kroky, hlavně ve formě KHF. Celkově tak má Thatcherová pro region význam jako symbol.

Od tradice britské politiky jí odděluje její silně ideologická zahraniční politika, i když se někdy projevovala více rétoricky než konkrétními kroky. Díky svému neochvějnému antikomunismu je Thatcherová neodvratně spjata se studenou válkou, kterou v úřadě příliš dlouho nepřežila.

Bibliografie

HILL, Peter J., ANDERSON, Terry L., ed. *The Privatization Process: A Worldwide Perspective*. Lanham, Maryland: Rowman & Littlefield Publishers, 1996. ISBN 0847681866.

AN, Pyeongeok. Obstructive all the way? British policy towards German unification 1989–90. *German Politics*, [online]. 2006, 2006, 15(1), 111-121 [cit. 2022-02-04]. ISSN 1743-8993. Dostupné z: doi:10.1080/09644000500534949

BAKER, James A. *The Politics of Diplomacy: Revolution, War and Peace, 1989-1992*. New York: G. P. Putnam's Sons, 1995. ISBN 0-399 -14087-5.

BARTEL, FRITZ. Fugitive Leverage: Commercial Banks, Sovereign Debt, and Cold War Crisis in Poland, 1980–1982. *The Business History Conference*. 2017, 18(1), 72-107. ISSN 1467-2227. Dostupné z: doi:10.1017/eso.2016.19

BOBIŃSKI, Krzysztof. 1989, A Year of Peaceful Change: The Polish Experience. *European View*. 2018, 8(2), 195-201. ISSN 1781-6858. Dostupné z: doi:10.1007/s12290-009-0088-4

BOSE, Anurada a Peter BURNELL, ed. *Britain's overseas aid since 1979, Between idealism and self-interest*. Manchester: Manchester University Press, 1991. ISBN 0 7190 3195 8 .

BOZO, Frédéric, Andreas RÖDDER a M. E. SAROTTE, ed. *German reunification: a multinational history*. London: Routledge, 2017. Cold War history series (Routledge). ISBN 9781138495203.

BUSH, George a Brent SCOWCROFT. *A World Transformed*. New York: Alfred A Knopf, 1998. ISBN 0-679-43248-5.

CRADOCK, Percy. In *Pursuit of British Interests : Reflections on Foreign Policy under Margaret Thatcher and John Major*. London: John Murray, 1997. ISBN 0719554640.

DAVIES, Norman. *Heart of Europe: The Past in Poland's Present*. New edition. Oxford: Oxford University Press, 2001. ISBN 9780192801265.

ELBE, Frank a Richard E. KIESSLER. *A Round Table with Sharp Corners : The Diplomatic Path to German Unity*. Baden-Baden: Nomos, 1996. ISBN 3789042110.

FERGUSON, Niall. *Always Right: How Margaret Thatcher Saved Britain* [online]. Kindle Edition, 1st Edition. London: Odyssey, 2013 [cit. 2022-02-04]. ISBN B00CEFF88S.

GARTON ASH, Timothy. *The Polish Revolution : Solidarity*. Rev. and updated ed. London: Granta Books, 1991. ISBN 0140140379.

GORTEMAKER, Manfred. *Unifying Germany 1989-1990*. London: Palgrave Macmillan, 1994. ISBN 978-0312085971.

GUDERZO, Max. Through Military Force if Necessary: US Notes on 'Fears' in Eastern Europe in the Carter Years, 1977-80. *De Europa*. 2019, 2019(Vo.2, 2), 103-125. ISSN 2611-853X. Dostupné z: doi:<https://doi.org/10.13135/2611-853X/3387>

HAMILTON, Keith. *Transformational Diplomacy after the Cold War : Britain's Know How Fund in Post-communist Europe 1989-2003*. London: Routledge, 2013. ISBN 9780415692038.

HANLEY, Seán. The new right in the new Europe? Unravelling the ideology of 'Czech Thatcherism'. *Journal of Political Ideologies* [online]. 2007, 4(2), 163-189 [cit. 2021-02-14]. ISSN 1356-9317. Dostupné z: doi:10.1080/13569319908420794

HEYDEN, Florian. *2 plus 4 equals one - Was diplomacy vital for achieving German reunification?*. Munich: GRIN Verlag, 2007. ISBN 978-3638770743.

HOWE, Geoffrey. *Conflict of Loyalty*. London: Macmillan London, 1994. ISBN 0333592832.

HUDGES, Geraint. *Harold Wilson's Cold War: the Labour government and East-West politics, 1964-1970*. Suffolk: Boydell & Brewer, 2009. ISBN 1-282-98756-9.

HURD, Douglas. *Memoirs*. London: Little, Brown, 2003. ISBN 0316861472.

HUSÁK, Petr Maxmilián a Tomáš JEŽEK. *Budování kapitalismu v Čechách: rozhovory s Tomášem Ježkem*. Praha: Volvox Globator, 1997. ISBN 80-7207-096-7.

CHIAMPAN, Andrea. 'Those European Chicken Littles': Reagan, NATO, and the Polish Crisis, 1981-2. *The International History Review*. 2015, 37(4), 682-699. ISSN 0707-5332. Dostupné z: doi:10.1080/07075332.2014.980299

JACKSON, Ben a Robert SAUNDERS, ed. *Making Thatcher's Britain* [online]. Cambridge: Cambridge University Press, 2012 [cit. 2022-01-18]. ISBN 9780511998164. Dostupné z: doi:10.1017/CBO9780511998164

JAMES, Harold a Marla STONE, ed. *When the Wall Came Down: Reactions to German Unification*. London: Routledge, 1992. ISBN 9780415905909.

JARAUSCH, Konrad H. *The Rush to German Unity*. Oxford: Oxford University Press, 1994. ISBN 978-0195085778.

KILLHAM, Edward L. *The Madrid CSCE Conference*. *World Affairs*. 1984, 146(4), 340–357.

KLAUS, Václav. *Proč jsem konzervativcem?*. Praha: Top Agency, 1992. Top. ISBN 80-900626-7-9.

KLAUS, Václav. *Cesta k tržní ekonomice*. Praha: TOP Agency, 1991. ISBN Není.

KLAUS, Václav, Václav DANČO a Martin VÁCHA. *Česká cesta*. Praha: Profile, 1994. ISBN 80-901609-9-9.

KLEIN, Yvonne. *Obstructive or promoting? British views on German unification 1989/90*. *German Politics*. 1996, 5(3), 404-431. Dostupné z: doi:10.1080/09644009608404452

KRAMER, Mark. *The Demise of the Soviet Bloc*. *The Journal of Modern History* [online]. 2011, 83(4), 788-854 [cit. 2021-02-12]. ISSN 0022-2801. Dostupné z: doi:10.1086/662547

KUSTERS, Hans Jurgen a Daniel HOFFMAN, ed. *Deutsche Einheit: Sonderedition Aus Den Akten Des Bundeskanzleramtes 1989/90*. München: R. Oldenbourg, 1998. ISBN 978-3486563610.

LAWSON, Nigel. *The View From No. 11: Memoirs of a Tory Radical*. London: Bantam Press, 1992. ISBN 0-593-02218-1.

LEDGER, Robert. *From Solidarity to 'Shock Therapy'. British Foreign Policy Towards Poland Under the Thatcher Government, 1980-1990*. *Contemporary British history*. Routledge, 2016, 30(1), 99-118. ISSN 1361-9462. Dostupné z: doi:10.1080/13619462.2015.1061940

LETWIN, Shirley Robin. *The Anatomy of Thatcherism*. New Brunswick, N.J.: Routledge, 1993. ISBN 978-1560001065.

ŁOPIŃSKI, Maciej, Marcin MOSKIT a Mariusz WILK. *Konspira: Solidarity Underground*. Berkeley a Los Angeles: University of California Press, 1990. ISBN 0-520-06131-4.

LUDWIG, Corinne Frauke. *Consensus Building: The Way to the German Reunification*. Saarbrücken: VDM Verlag Dr. Müller, 2010. ISBN 978-3-639-25813-4.

MOORE, Charles. *Margaret Thatcher The Authorized Biography: Volume Two: Everything She Wants*. London: Penguin Books, 2016. ISBN 978-0-140-2762-7.

MOORE, Charles. Margaret Thatcher The Authorized Biography Volume One: Not for Turning. London: Allen Lane, 2013. ISBN 978-0-713-99282-3.

MOORE, Charles. Margaret Thatcher The Authorized Biography Volume Three: Herself Alone. London: Allen Lane, 2019. ISBN 978-0-241-32474-5.

POWER, Gerald a Jaroslav WEINFURTER. Thatcherismus v českých zemích: vývoj a recepcce. Praha: Libri, 2015. ISBN 978-80-87956-21-2.

RATTI, Luca. A Not-So-Special Relationship: The US, UK and the German Unification, 1945-1990. Edinburgh: Edingburgh University Press, 2018. ISBN 978-1-4744-3782-0.

ROBERTS, Andrew. Churchill: Walking with Destiny. London: Allen Lane, 2018. ISBN 978-0-241-20563-1.

SANDBROOK, Dominic. Who Dares Wins: Britain, 1979-1982. Hardback. London: Allen Lane, 2019. ISBN 978-1-846-14737.

SANDBROOK, Dominic. Seasons In the Sun: The Battle For Britain, 1974-1979. Paperback. London: Penguin Books, 2013. ISBN 978-0-141-03216-0.

SHARP, Paul. Thatcher's Diplomacy: The Revival of British Foreign Policy. London: Macmillan Press, 1997. ISBN 0-333-65842-6.

SPOHR, Kristina. Germany, America and the shaping of post-Cold War Europe: a story of German international emancipation through political unification, 1989–90. Cold War History [online]. 2015, 15(2), 221-243 [cit. 2021-02-13]. ISSN 1468-2745. Dostupné z: doi:10.1080/14682745.2015.1018479

ŠMIGOL, Ondřej. „Bůh ochraňuj královnu“: Historie punku v éře Železné lady (1975-1990). Praha, 2016. Diplomová práce. Filozofická fakulta, Univerzita Karlova. Vedoucí práce Martin Kovář.

ŠTĚPÁNEK, Petr. Jan Stráský: prezident na půl úvazku. Praha: Irma, 1993. ISBN 80-901352-1-8.

ŠVEJNAR, Jan. Česká republika a ekonomická transformace ve střední a východní Evropě. Praha: Academia, 1997. ISBN 80-200-0568-4.

THATCHEROVÁ, Margaret. Roky na Downing Street. Praha: Naše vojsko, 1996. ISBN 80-206-0471-5.

THATCHEROVÁ, Margaret. Umění vládnout: strategie pro svět v pohybu. Přeložil Eduard GEISLER. Praha: Prostor, 2003. Obzor (Prostor). ISBN 80-7260-089-3.

VINEN, Richard. Thatcher's Britain: The Politics and Social Upheaval of the Thatcher Era. Kindle Edition. London: Simon & Schuster UK, 2013. ISBN 1847371752.

WHIPPLE, Tim D. After the Velvet Revolution: Václav Havel and the new leaders of Czechoslovakia speak out. Lanham, MD: Distributed by arrangement with National Book Network, 1991. Focus on issues (Freedom House (U.S.)), 14. ISBN 0-932088-61-9.

WOLFGRAMM, Doris G. The Kohl Government and German Reunification: Crisis and Foreign Policy. Lewiston: The Edwin Miller Press, 1997. ISBN 978-0773422964.

ZELIKOW, Philip a Condoleezza RICE. Germany Unified and Europe Transformed: A Study in Statecraft. Paperback. Harvard: Harvard University Press, 1997. ISBN 0-674-35325-0.

ZIELENEC, Jozef, ed. Československo na rozcestí: zpráva o stavu národního hospodářství a možnostech jeho nápravy. Praha: Lidové noviny, [1990?]. Archy. ISBN 80-7106-002-X.

Noviny a magazíny

Lidové noviny

Mladá fronta DNES

Rudé právo

The Spectator

The Sunday Times

Trybuna Ludu

The Times

The Sunday Times

Archivní prameny

The National Archives, Records of the Prime Minister's Office: Correspondence and Papers, 1979-1997: PREM 19/3638; PREM 19/3132; PREM 19/2994; PREM 19/3894/3,.

Archiv Kanceláře prezidenta republiky

Archiwum Akt Nowych w Warszawie

Archiwum Narodowe w Krakowie

Churchill Archive Center, The Papers of Baroness Thatcher

Bush Library

Carter Library

Reagan Library

Internetové prameny

<https://www.ucis.pitt.edu/nceeer/1993-807-24-2-Rutland.pdf> [7.2.2017 15:08]

<http://www.telegraph.co.uk/finance/personalfinance/investing/9979201/Baroness-Thatcher-how-she-transformed-a-nations-finances.html> [14.2.2017 12:20]

<Https://www.chu.cam.ac.uk/media/uploads/files/Birch.pdf>

<https://awpc.cattcenter.iastate.edu/2017/03/21/the-ladys-not-for-turning-oct-10-1980/> [19:17
12.05.2020]

<http://media.klaus.cz/files/autobiografie.pdf> [12:48 7.2.2017]

<http://www.margaretthatcher.org/document/105592> [14.2.2017 12:40]

Interview

Interview s Dušanem Třískou

Interview with Laurence O'Keefe BRITISH DIPLOMATIC ORAL HISTORY PROGRAMME

Interview with Charles Crawford BRITISH DIPLOMATIC ORAL HISTORY PROGRAMME

Interview with Sir John Allan Birch BRITISH DIPLOMATIC ORAL HISTORY PROGRAMME

Interview with Sir Colin Budd BRITISH DIPLOMATIC ORAL HISTORY PROGRAMME

Interview with Sir Brian Leon Barder, BRITISH DIPLOMATIC ORAL HISTORY PROGRAMME

Interview with Sir Percy Cradock BRITISH DIPLOMATIC ORAL HISTORY PROGRAMME

Interview with Charles Powell BRITISH DIPLOMATIC ORAL HISTORY PROGRAMME

Interview with Sir Michael Alexander BRITISH DIPLOMATIC ORAL HISTORY PROGRAMME

Interview with Sir Anthony Acland BRITISH DIPLOMATIC ORAL HISTORY PROGRAMME

Interview with Colin Munro BRITISH DIPLOMATIC ORAL HISTORY PROGRAMME

Interview with Douglas Hurd BRITISH DIPLOMATIC ORAL HISTORY PROGRAMME

Interview with Sir Christopher Mallaby BRITISH DIPLOMATIC ORAL HISTORY PROGRAMME

Interview with Sir Hilary Synnott BRITISH DIPLOMATIC ORAL HISTORY PROGRAMME

Interview with Sir John Weston BRITISH DIPLOMATIC ORAL HISTORY PROGRAMME

Interview with Sir Michael Burton BRITISH DIPLOMATIC ORAL HISTORY PROGRAMME

Odborná činnost:

Zahraniční pobyty

2015 Účast na letní škole GRAINES na University of St. Andrewa ve Velké Británii.

2018 Tři měsíční studijní pobyt a stáž na University of Cambridge ve Velké Británii.

2019 Týdenní výzkumný pobyt v Krakově.

2019 Týdenní výzkumný pobyt ve Varšavě.

Publikační činnost

- Stávka britských horníků 1984–1985, in Dvacáté století 2016/2
- „Napájení ze stejného zdroje“ Thatcherismus a Československo po sametové revoluci, in Dvacáté století 2017/1
- „Politická žena“ premiéra. Vztah Harolda Wilsona a Marcii Williamsové, in Dvacáté století 2017/2

Pedagogická činnost

letní semestr 2018/2019 PVP Paralelní dějiny Irska a Velké Británie po druhé světové válce

letní semestr 2019/2020 PVP Parallel Histories of Ireland and Great Britain after the World War II